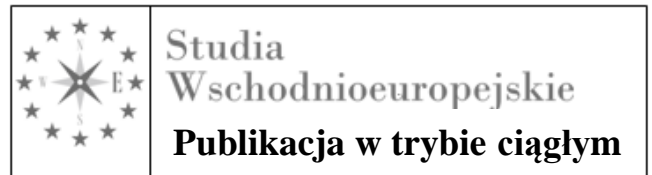

Marcin Górniewicz

Wojskowa Akademia Techniczna
im. Jarosława Dąbrowskiego

Paweł Stawarz

Wojskowa Akademia Techniczna
im. Jarosława Dąbrowskiego

Metodologiczne podstawy techniki wywiadu eksperckiego w identyfikowaniu problemów edukacji międzykulturowej

Wstęp

Technika wywiadu eksperckiego koncentruje się na pozyskaniu i przetworzeniu wiedzy, której źródłem są ludzie dysponujący wiedzą specjalistyczną w badanym obszarze¹. Warto zwrócić uwagę, iż technika ta jest o tyle ciekawa, iż pozwala na dostęp do kompendium wiedzy zgromadzonej i przetworzonej w umysłach określonej liczby badaczy, zazwyczaj ludzi którzy zgłębiając ową wiedzę posługiwali się metodyką naukową dążąc do możliwie optymalnego zobiektywizowania uzyskanych wyników. Zarazem może pojawić się wątpliwość o jakość wiedzy eksperckiej zważywszy, że było ona nie tylko gromadzona, ale również indywidualnie przetwarzana przez poszczególnych ekspertów². Ideą przyświecającą zaprezentowanemu niżej

¹ „Wywiad jako technika badań jest specyficzną formą rozmowy – ukierunkowanej przez badacza i nastawionej na uzyskanie jak najlepszego obrazu sytuacji. Różni się zatem od rozmowy potocznej (...) od wywiadu dziennikarskiego, który ma inne cele (...). Najogólniej wywiad definiujemy jako rodzaj społecznej interakcji, ukierunkowaną rozmowę służącą pozyskaniu przez badacza od respondentów danych dotyczących ich wglądu w rzeczywistość” – B. Glinka, W. Czakon, *Podstawy badań jakościowych*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2021, s. 100.

² W etnografii podczas prowadzenia obserwacji uczestniczącej odnotowano mniej lub bardziej daleko idące zakłócenia w obiektywnym podejściu do przedmiotu badania w zależności od stopnia zaangażowania badacza w poddaną obserwacji społeczność, przykładowo tzw. „uczestnictwo pełne” polega na „staniu się tubylcem” w stopniu uniemożliwiającym po pewnym czasie zachowanie dystansu, a tym samym obiektywizmu w stosunku do przedmiotu badań. Na zasadzie analogii można również zauważyć, że poddanie lekturze jedynie części

podejściu jest wyeliminowanie sytuacji, w której z jednej strony badacz uzyska dostęp do zróżnicowanej źródłowo specjalistycznej wiedzy, z drugiej zaś sam fakt uzyskania dostępu nie wpływa pozytywnie na jakość potencjalnie uzyskanych wyników. Zatem dotarcie do różnych ekspertów i uzyskanie ich zgody na udział w wywiadzie stanowi zaledwie początek umożliwiający rozpoczęcie badania, ale w żaden sposób mimo niekwestionowanego autorytetu osób wyrażających chęć poddania się wywiadowi, nie wpływa na jakość uzyskanych ostatecznie danych. Zawsze bowiem istnieje ryzyko, iż ekspert mógł nie dochować staranności podczas przetwarzania pozyskiwanej wiedzy np. wykorzystując metody wnioskowania lub wręcz ignorowania części pozyskiwanych faktów, a uwzględniania tylko części z nich, pasujących do światopoglądu danego eksperta³. Takie podejście świadczyłoby oczywiście o skrajnym braku tak niezbędnego w naukowych dociekaniach obiektywizmu, jak i przekreślałyby wartość takiej wiedzy eksperckiej. Zarazem w tym też tkwi atut techniki wywiadu, gdyż poprzez porównanie wiedzy pochodzącej od wielu ekspertów badających od odpowiednio dłuższego czasu wybrane zagadnienie, można dokonać pierwszego rodzaju weryfikacji jakości tej wiedzy. Oczywiście takie porównanie byłoby niezbyt miarodajne, gdyby nie dysponować jakimkolwiek wiarygodnym punktem odniesienia w postaci innej, ale możliwie zobiektywizowanej bazy wiedzy. W tym też celu przed przystąpieniem do wywiadu warto posłużyć się metodą przeglądu literatury. Pozwoli to również znacząco usprawnić proces formułowania pytań. Trzeci rodzaj weryfikacji jakości pozyskanej w trakcie wywiadu wiedzy to postawienie pytań tymże ekspertom o przyjęta metodykę wykorzystaną podczas badań własnych. Wówczas eksperci powinni podzielić się nie tylko uzyskanymi wnioskami, ale również opisać proces badawczy jaki ich odprowadził do ich opracowania.

Dochowanie wymienionych kryteriów oceny wiarygodności wiedzy eksperckiej podczas posługiwania się techniką wywiadu powinno wpłynąć nie tylko na zobiektywizowanie własnych wyników badań (podsumowanie i przetworzenie wiedzy pochodzącej od wielu ekspertów), jak również na zgodne z metodologią opracowanie własnych wyników. Wychodząc z takiego założenia podobnie jak podczas przeglądu literatury, gdy należy podjąć starania, aby nie pominąć źródeł reprezentujących odmienne wyniki, także w przypadku

materiałów źródłowych mogłoby prowadzić do niepełnego spojrzenia na przedmiot badań, podobnie jak w przypadku prowadzenia wywiadu tylko z ekspertami reprezentującymi określone punkty widzenia z wyłączeniem badaczy reprezentujących oryginalne i całkowicie odbiegające od poprzednich poglądy – M. Angrosino, *Badania etnograficzne i obserwacyjne*, PWN, Warszawa 2010, s. 108-109.

³ S. Dehaene, *Jak się uczy my*, Copernicus Center Press, Kraków 2021, s. 285-306.

wywiadu należy uwzględnić ekspertów reprezentujących różnorodne punkty widzenia wypracowane na podstawie badań własnych⁴. Nie oznacza to bynajmniej, iż ekspert który swój zakres badań ogranicza do przyswajania możliwie jak największej ilości informacji na dany temat czyniąc ze swojego umysłu swoisty bank wiedzy nieustannie zasilany wszelkimi nowinkami, nie może być wiarygodny, a wiedza przezeń prezentowana pozbawiona wartości. Niemniej osoba taka prowadzi swoje dociekania w sposób intuicyjno-amatorski i może dysponować olbrzymią wiedzą, jak również opracowywać niezwykle cenne i obiektywne wnioski, aczkolwiek taka osoba sama nie jest wówczas w stanie tego ocenić⁵. Innymi słowy nie trzymając się metodologii bardzo trudno jest zachować obiektywizm, gdyż nie istnieje jakikolwiek punkt odniesienia, który pozwala badaczowi zorientować się na ile i w jakim stopniu zaczął zatracać obiektywny punkt widzenia, na rzecz subiektywnego. Zadanie to należy wówczas do badacza, który ściśle trzymając się metodologicznych reguł oceny wiarygodności gromadzonych danych (z przetworzonymi włącznie), podejmuje się trudu ocenienia wartości gromadzonych danych. Wówczas przydaje się zaproponowane przez autora dochowanie podczas badania wspomnianych trzech kryteriów oceny wiarygodności wiedzy eksperckiej:

1. Dokonanie przeglądu literatury: wypracowanie podstawy merytorycznej pod dalsze badania, ocena wiarygodności oraz ułożenie pytań.
2. Opracowanie pytań dotyczących przyjętej przez poszczególnych ekspertów metodyki badań, aby móc ocenić wiarygodność uzyskanych przezeń wyników.
3. Porównanie wyników badań ekspertów poddanych wywiadowi.

Równie istotne jest wykorzystanie prawidłowej metodyki wywiadu, a zatem zarówno przyjęcie odpowiedniej formy tegoż wywiadu, jak i zadanie możliwie trafnych pytań pozwalających na uzyskanie wyników optymalizujących wiedze ekspercką pod kątem postawionych przez badacza pytań problemowych⁶. Każda z form wywiadu omówiona niżej oferuje inne możliwości w zakresie identyfikowania problemów edukacji międzykulturowej. Niżej została przedstawiona krótka charakterystyka każdej z wybranych odmian omawianej techniki, jak również praktyczne możliwości jej zastosowania w rzeczywistych i

⁴ J. Zieliński, *Metodologia pracy naukowej*, wyd. ASPRA-JR, Warszawa 2012, s. 56-58.

⁵ Tamże, s. 60.

⁶ S. Q. Qu, J. Dumay, *The qualitative research interview*, "Qualitative research in Accounting and Management", 8 (3), 2011, s. 238-264.

hipotetycznych sytuacjach związanych z identyfikowaniem i prognozowaniem wystąpienia w pewnej perspektywie czasowej tychże zagrożeń.

W nawiązaniu B. Glinka oraz W. Czakon zwrócili uwagę, iż w ramach metody wywiadu można wyróżnić wiele jego rodzajów (w zależności od wypracowanego w tej mierze dorobku aspirujących do miana technik) w zależności od przyjętego kryterium podziału. Zważywszy, iż wywiad stanowi plastyczną formę zbierania danych to zastosowanymi kryteriami mogłyby być⁷:

- liczba badanych (wywiad indywidualny, wywiad grupowy – tutaj rzeczywiście nie ma przesłanek, aby którykolwiek z tych rodzajów nazywać specyficzną techniką objawiającą się w oryginalnym warsztacie przeprowadzenia wywiadu – przyp. aut.).

- stopień standaryzacji/strukturyzacji (wywiad standaryzowany/ustrukturyzowany, wywiad niestandaryzowany/nieustrukturyzowany, wywiad częściowo standaryzowany/ustrukturyzowany – Warto zwrócić uwagę na subtelny różnicę między strukturyzacją a standaryzacją wywiadu, która polega na tym, iż strukturyzacja wiąże się z wykorzystaniem w trakcie badania form pytań, które wymuszają udzielenie konkretnej formy odpowiedzi, najczęściej w sposób możliwie zwięzły, a standaryzacja jest już pojęciem znacznie szerszym oznaczającym ułożenie ścisłego scenariusza przyszłego wywiadu z uwzględnieniem zarówno pytań, kolejności ich zadawania, a nawet ich brzmienia⁸. Zatem wywiad ustrukturyzowany stanowi uszczegółowiony rodzaj wywiadu standaryzowanego, a zatem można spotkać się z sytuacją wykorzystania wywiadu standaryzowanego, ale nie ustrukturyzowanego. Z racji jednakże na bliskość obu terminów oraz zawieranie się wywiadu ustrukturyzowanego w standaryzowanym te dwie techniki zostały umieszczone w jednym punkcie – przyp. aut.).

- rodzaj interakcji (wywiad bezpośredni i wywiad pośredni – podobnie jak przy omawianiu poprzednich rodzajów wywiadu, w tym przypadku istnieją warsztatowe warunki, aby uznać wywiad bezpośredni i wywiad pośredni za uszczegółowione formy prowadzenia wywiadu, a zatem za techniki badawcze, niemniej równocześnie przy klarownie zarysowanej odrębności tych rodzajów/technik względem pozostałych nadal cechuje je wysoki stopień ogólności, co skłania do rozważań czy rzeczywiście wyróżnienie na technikę wywiadu pośredniego lub

⁷ B. Glinka, W. Czakon, *Podstawy badań jakościowych*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2021, s. 101.

⁸ Tamże, s. 104-106.

bezpośredniego jest wyczerpujące, per analogia gdyby spojrzeć na wspomniane techniki wywiadu ustrukturyzowanego i nieustrukturyzowanego to takiej wątpliwości się nie nasuwają – przyp. aut.).

- wykorzystanie wsparcia technicznego (wywiad przeprowadzony z wykorzystaniem telefonu, łącza internetowe w formie środków przekazu audiowizualnych etc. – zdecydowanie poziom ogólności jest zbyt wysoki, aby na tej podstawie można mówić o wyspecjalizowanej formie prowadzenia wywiadu z własnym zapleczem warsztatowym, chociaż z drugiej strony gdyby metodykę prowadzenia wywiadu telefonicznego rozbudować o sposoby weryfikowania nastroju i autentyczności rozmówcy po brzmieniu głosu oraz przykładowo dodać pytania o charakterze kontrolnym, jak również dołączyć wariantowanie podczas planowania takich rozmów to rzeczywiście wówczas moglibyśmy mówić o określonej technice prowadzenia wywiadu w ramach omawianej metody – przyp. aut.)

- rodzaj pozyskiwania danych (wywiad ekspercki, wywiad diagnostyczny etc. – również w tym przypadku różnica między rodzajem metody, a techniką będzie odnosić się do stopnia uszczegółowienia specyficznego sposobu przeprowadzenia wywiadu, co oznacza że samo wskazanie źródła danych np. ekspert, laik, nie będzie jeszcze predysponowało do określenia rodzaju danej odmiany metody mianem techniki, ale dokładne opisanie sposobu przeprowadzenia takiego wywiadu względem ekspertów i laików, tak aby wyciągnąć maksimum wartościowych informacji będzie oznaczało mówienie o konkretnej technice prowadzenia wywiadu).

Na łamach wielu publikacji metodologicznych często można spotkać się z techniką wywiadu pogłębionego stanowiącą uszczegółowioną odmianę wywiadu indywidualnego. O ile w przypadku wywiadu indywidualnego wskazanie czy mowa o rodzaju metody, czy technice zależy od stopnia szczegółowości jego przeprowadzenia, to w przypadku wywiadu pogłębionego cechuje się daleko idącą odrębnością warsztatową taką jak: brak struktury (ewentualnie częściowe ustrukturyzowanie) oraz wykorzystywanie konkretnych reguł psychologii behawioralnej służącej stopniowemu budowaniu relacji opartej o pozytywne nastawienie emocjonalne, a w konsekwencji zaufanie badanego do badacza⁹. W ramach samej techniki wywiadu pogłębionego wyewoluowała kolejna technika, a mianowicie wywiadu

⁹ E. Paszkiewicz, *Struktura teorii psychologicznych*, PWN, Warszawa 1983, s. 154-193; B. Glinka, W. Czakon, op. cit., s. 102.

narracyjnego, który również wymaga nawiązania bliższej relacji między udzielającym wywiadu, a przeprowadzającym, ale zarazem różni się tym, iż prowadzący ogranicza swoją ingerencję w historię opowiadaną przez mówiącego do niezbędnego minimum (np. delikatne ukierunkowanie kierunku narracji na przedmiot badania)¹⁰. Innymi słowy technika ta polega na obdarzeniu badanego bardzo szeroką swobodą wypowiedzi, co nota bene koresponduje z jedną z technik z zakresu psychologii behawioralnej w budowaniu i utrwalaniu relacji, która opiera się na słuchaniu rozmówcy i obdarzeniu go uwagą, co tworzy po stronie mówiącego wrażenie bycia zauważonym i ważnym dla słuchającego, a zatem odpowiadająca za emocje część mózgu słuchającego mówiącego kreuje pozytywne nastawienie do słuchającego, a ostatecznie umacnia przekonanie, że można tę osobę obdarzyć nie tylko sympatią, ale i zaufaniem¹¹. To z kolei sprzyja większej otwartości podczas wywiadu, a zatem idealnie wpisuje się w cel techniki wywiadu narracyjnego.

Wywiad ekspercki, a prognostyka

Tzw. metoda delficka jest wykorzystywana w prognostyce, a jej warsztatową podstawę stanowi odmiana wywiadu eksperckiego¹². Wybranych osobom specjalizującym się w wybranej dziedzinie zadaje się wcześniej opracowane pytania, a główna idea polega na uzyskaniu zbieżnych ze sobą odpowiedzi. W przypadku, gdy jeden lub kilku ekspertów zajmuje stanowisko odmienne od większości pytanych osób, wówczas prowadzący badanie zadają pytania mające wyjaśnić zaobserwowane rozbieżności, w ramach których to pytań wszyscy poddani badaniu powinni wypracować wspólne stanowisko lub wykluczyć odpowiedzi, których uzasadnienie rodzi wątpliwości. Dzięki temu w drodze eliminacji odrzuca się ostatecznie te eksperckie odpowiedzi, które finalnie nie tyle nie pokrywają się z większością udzielanych odpowiedzi, ale których proces opracowania nie jest logicznie spójny. Przez okres trwania badania eksperci nie kontaktują się ze sobą, a proces wysyłania pytań i uzyskiwania odpowiedzi ma charakter korespondencyjny. Takie podejście ma zagwarantować zachowanie możliwie daleko posuniętego obiektywizmu w opracowaniu ostatecznych, zbiorczych wyników, a zarazem nie poddawać ekspertów jakiegokolwiek presji ze strony innych uczestników badania. Prowadzący badanie zadając na kolejnych etapach pytania uszczegóławiające przedmiot dociekań dążą do uzyskania od uczestników opisanego procesu

¹⁰ B. Glinka, W. Czakon, *op. cit.*, s. 103.

¹¹ D. Goleman, *Inteligencja emocjonalna*, wyd. Media Rodzina, Poznań 2012, s. 37-76.

¹² S. Baruchson-Arbib; J. Bronstein, *A View to the Future of the Library and Information Science Profession: A Delphi Study*, "Journal of the American Society for Information Science and Technology", 53 (5), 2002, s. 397-408.

dochodzenia do uzyskanych wyników z uwzględnieniem spójności metodologiczno-warsztatowej uzyskiwanych odpowiedzi. Omawiana technika/metoda uchodzi za jedną ze skuteczniejszych w uzyskiwaniu odpowiedzi na pytania o przyszłe zdarzenia, z racji na stopniowe eliminowanie odpowiedzi tych ekspertów, którzy formułując swoje wnioski nie są w stanie wiarygodnie uzasadnić procesu opracowywania odpowiedzi. Zawsze pozostaje ryzyko, że pojedynczy ekspert może mieć rację, jednak w pragmatyce stosowania tej techniki/metody takie sytuacje praktycznie się nie zdarzały. Do grona ekspertów dobierane są osoby dysponujące profesjonalną wiedzą, zarówno zajmując się daną tematyką naukowo, zawodową lub będąc uznanymi pasjonatami przedmiotu badania (np. dziennikarze). Pozwala to zapoznać się z odpowiedziami cechującymi się nierzadko interesującym punktem widzenia, oryginalnym podejściem, a następnie odsiać te odpowiedzi, które jak się z czasem może okazać, były formułowane czysto intuicyjnie, a nie w oparciu o rzetelny warsztat metodologiczny¹³. Technika/metoda delficka została opracowana w połowie XX wieku, a po raz pierwszy została wykorzystana w prognostyce w latach sześćdziesiątych ubiegłego stulecia¹⁴. Oznacza to, że przez okres jej stosowania na przestrzeni ostatnich kilku dekad było możliwe jej dopracowanie tak, aby zwiększać wartość (trafność) uzyskiwanych w toku jej stosowania prognoz. Do zalet można zaliczyć anonimowość i niezależność zaangażowanych uznanych ekspertów oraz daleko posunięty obiektywizm podczas analizowania uzyskiwanych odpowiedzi, a do wad wysokie koszty związane z koniecznością zaangażowania dużych ilości badanych oraz wydłużającą cały proces wieloetapowością badania. Konkludując metoda/technika delficka jest rodzajem częściowo ustandaryzowanej i równolegle częściowo ustrukturyzowanej techniki wywiadu eksperckiego.

Wnioski

Wspólną cechą omówionych wyżej i zarazem najpopularniejszych form techniki wywiadu jest możliwość zyskania dostępu do olbrzymiej bazy przetworzonych już danych pod kątem wypracowania wniosków na rzecz badanej tematyki. Umiejętne posłużenie się omawianą techniką znacząco oszczędza czas badacza, który samodzielnie nie musi przez wiele lat zgłębiać badanej tematyki na bieżąco uaktualniając swoją dotychczasową wiedzę i weryfikując wnioski, a wystarczy że umiejętnie zada trafne pytania. W tym również kryje się

¹³ S. Keeney, F. Hasson, H. P. McKenna, *A critical review of the Delphi technique as a research methodology for nursing*, *International Journal of Nursing Studies*, 38, (2), 2001, s. 195-200.

¹⁴ M. Wyrzykowski, *Metoda delficka*, *Polskie Towarzystwo Studiów nad Przyszłością*, <https://ptsp.pl/metoda-delficka/>, 24.11.2022.

potężne ryzyko, gdyż niewłaściwie zadane pytania sprawiają, że badacz nie otrzyma w pełni satysfakcjonujących odpowiedzi, a co gorsza jeśli nie trzymał się omówionych wyżej zasad prowadzenia badania, może nawet nie być tego świadomy wychodząc z założenia, że uzyskane odpowiedzi są w stu procentach prawdziwe. Zarazem skuteczne wykorzystanie tej techniki gwarantuje wysoce efektywną kompensację wiedzy wypracowywanej przez lata przez wielu ekspertów, a zatem pozwala w stosunkowo krótkim czasie otrzymać wnioski niedostępne dla pojedynczych ekspertów. Dodatkową zaletą tej techniki jest przejrzanie nie tylko „zbioru” dotychczas wypracowanej wiedzy w przysłowiowej „soczewce”, ale przede wszystkim zerknięcie na proces przetwarzania tej wiedzy i uzyskiwania konkretnych wniosków, co już jest wyłączną domeną poszczególnych ekspertów. Przypomina to sięgnięcia do swoistego ekstraktu z wiedzy wielu różnych badaczy i na tej podstawie wypracowanie kwintesencji tychże ekstraktów z zachowaniem szczególnej, metodologicznej dbałości, aby zachować możliwie daleko posunięty obiektywizm w trakcie tego złożonego procesu, narażonego na każdym etapie na liczne niebezpieczeństwa niechcianego subiektywizmu. Dowodem na bardzo wysoką skuteczność tej metody jest fakt jej wykorzystywania przez większość ponadnarodowych struktur, zarówno międzypaństwowych, jak i gospodarczych. Struktury te dysponują zespołami ekspertów i analityków, których jedynym zadaniem jest identyfikowanie nowych, potencjalnie możliwych trendów, które mogą się pojawiać jako szanse, wyzwanie, ale także zagrożenia¹⁵. Pozwala to również przygotować się na wyzwania jakie kreuje edukacją międzykulturowa, wymagająca nieustannego aktualizowania wciąż dynamicznie zmieniającej się wiedzy o różnicach kulturowych między poszczególnymi grupami społecznymi, a tym samym metodyki przekazywania wiedzy i umiejętności, tak aby proces ten przebiegał możliwie najefektywniej wobec charakterystycznego dla tychże grup procesu percepcyjno-decyzyjnego. Umiejętne wykorzystanie techniki wywiadu eksperckiego pozwala na zgromadzenie i przetworzenie unikatowej wiedzy zawierającej detale, jakie byłyby trudne zarówno do pozyskania, jak i dalszego przetworzenia w drodze metod ilościowych. Zatem można przyjąć, że kluczem do zrozumienia specyfiki kulturowej różnych grup społecznych, tak aby rozwijać edukację wewnątrz i między tymi grupami niezbędne jest pozyskanie wiarygodnej i głębokiej wiedzy o uwarunkowaniach kulturowych determinujących zarówno percepcję, jak i proces decyzyjny tychże grup. Poprawnie zastosowana technika wywiadu eksperckiego powinna pozwolić na pozyskanie wiedzy, która nie tylko pozwoli prawidłowo zdiagnozować problemy edukacji

¹⁵ Ch. Duhigg, *Sila nawyku*, PWN, Warszawa 2014, s. 269-303.

międzykulturowej w przypadku konkretnych grup społecznych, ale także umożliwi zaplanowanie efektywnego procesu edukacji realizowanego w ramach tychże grup.

Streszczenie:

Metodologia jako nauka dedykowana procesowi badawczemu, stanowi zarazem kompendium zweryfikowanej naukowo wiedzy o możliwych metodykach uzyskiwania odpowiedzi na najróżniejsze pytania problemowe. Można wręcz przyjąć, iż metodologia to sztuka uzyskiwania poprawnych odpowiedzi z ewentualnym ograniczeniem do zakresu merytorycznego wybranej uprzednio dyscypliny naukowej. Podjęta problematyka wydaje się istotna, gdyż nierzadko stawiane są pytania o przyszłość, a dokładniej o możliwe szanse, wyzwania i zagrożenia z jakimi może mierzyć się ludzkość lub w węższym zakresie wybrana grupa społeczna (np. naród) w określonym miejscu i przewidywanym czasie. Rozważania te sprowadzają się zazwyczaj do próby uzyskania odpowiedzi o to, czy, czym oraz kiedy dana grupa społeczna może stać się zagrożona, a także czy możliwe jest ograniczenie destruktywnego oddziaływania tegoż zagrożenia lub nawet całkowite uniknięcie jego wystąpienia lub następstw, gdyby nie dało się tego uniknąć. Przykładem może być próba przewidzenia, czy i w jakim czasie może dojść do poważnej powodzi, której następstwem byłaby klęska żywiołowa, a także jak można ograniczyć lub wyeliminować ryzyko wystąpienia tejże powodzi lub jeśli nie da się tego uniknąć, to jak można ograniczyć destruktywne skutki jej wystąpienia. Prawdopodobnie w tym celu wspomniana w tytule technika wywiadu nie okazałaby się zbyt pomocna. Niemniej mogą się zdarzyć sytuacje, gdy technika taka byłaby kluczową w przewidywaniu potencjalnych, przyszłych zagrożeń. W niniejszym artykule zostaną szczegółowo zaprezentowane możliwości wykorzystania poszczególnych odmian tej techniki z odniesieniem do prawdziwych i przykładowych sytuacji ich stosunkowo skutecznego wykorzystania. Na koniec uzyskane wnioski zostaną zestawione z tzw. metodą delficką, która w istocie stanowi modyfikację techniki wywiadu eksperckiego, z którego to powodu powinna funkcjonować jako kolejna odmiana tej techniki, a nie odrębna metoda. Uporządkowanie terminologiczne jest ważne dla naukowców, natomiast dla pozostałych czytelników najistotniejsza będzie geneza, ewolucja i współczesna skuteczność tej techniki/metody, która również zdążyła rozwinąć się w kilka różnych wariantów. Konkludując z racji na naukowy charakter niniejszego tekstu nie sposób pominąć wprowadzenia w genezę omawianej techniki,

jednak z uwzględnieniem jej praktycznego wymiaru w identyfikowaniu problemów edukacji międzykulturowej. W nawiązaniu wykrystalizowało się pytanie problemowe: *Jak technikę wywiadu eksperckiego można wykorzystać w identyfikowaniu problemów edukacji międzykulturowej?* Dążąc do uzyskania odpowiedzi na tak postawione pytanie dokonano przeglądu literatury z uwzględnieniem tych źródeł, które nie zawierały nie powielających się treści, a ignorując źródła obfitujące w te, które powtarzały się już w źródłach uprzednio wykorzystanych. Następnie z czytanych treści wyodrębniono w drodze analizy te fragmenty, które bezpośrednio dotyczyły podjętej w niniejszym artykule problematyki, porównano ze sobą, aby dokonać syntezy pod kątem wykorzystania techniki wnioskowania dedukcyjnego celem uzyskania odpowiedzi na postawione pytanie problemowe.

Słowa kluczowe:

Metodologia, sondaż diagnostyczny, wywiad, metoda, technika

Keywords:

Methodology, diagnostic survey, interview, method, technique

Bibliografia:

1. Angrosino M., *Badania etnograficzne i obserwacyjne*, PWN, Warszawa 2010.
2. Baruchson-Arbib S, Bronstein J., *A View to the Future of the Library and Information Science Profession: A Delphi Study*, "Journal of the American Society for Information Science and Technology", 53 (5), 2002.
3. Dehaene S., *Jak się uczy*, Copernicus Center Press, Kraków 2021.
4. Duhigg Ch., *Sila nawyku*, PWN, Warszawa 2014.
5. Glinka B., Czakon W., *Podstawy badań jakościowych*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2021.
6. Goleman D., *Inteligencja emocjonalna*, wyd. Media Rodzina, Poznań 2012.
7. Keeney S., Hasson F., McKenna H. P., *A critical review of the Delphi technique as a research methodology for nursing*, International Journal of Nursing Studies, 38, (2), 2001.
8. Paszkiewicz E., *Struktura teorii psychologicznych*, PWN, Warszawa 1983.

-
9. Qu S. Q., Dumay J., *The qualitative research interview*, “Qualitative research in Accounting and Management”, 8 (3), 2011.
 10. Wyrzykowski M., *Metoda delficka*, Polskie Towarzystwo Studiów nad Przyszłością, <https://ptsp.pl/metoda-delficka/>, 24.11.2022.
 11. Zieliński J., *Metodologia pracy naukowej*, wyd. ASPRA-JR, Warszawa 2012.